

פרשת קרח

202

The Name of the Parsha

① Gutnick

It is written in Proverbs, "The name of the wicked will rot" (10:7), on which the Talmud comments, "Let mold grow upon their names, for we do not use their names" (Yoma 38a).

This begs the question: How could the Torah eternalize the name of Korach, a wicked man who did not repent in his lifetime, by calling an entire parsha by his name?

While Korach was indeed wicked in his deeds, he nevertheless harbored a desire which is appropriate for every Jewish person to emulate: He wanted to be the High Priest. As Rambam writes: "Any type of person... whose spirit inspires him, and he resolves in his mind to set himself apart [from worldly pursuits], to stand before God and serve as His minister, to work for Him, and to know God; who [then acts upon his resolution and he] goes in a morally upright manner—following his inherent, God-given disposition, and he discards all the numerous concerns that people are normally preoccupied with—then he will attain the holiness of the Holy of Holies" (end of Laws of the Sabbatical and Jubilee Years), i.e. the spiritual level of the High Priest.

Thus Korach was not corrupt in his ideology but only in his method of implementation. His desire to be High Priest was well-founded, as Rambam confirmed. "I for want

this" (Rashi to 16:6); his only mistake was attempting to achieve this goal by usurping Moshe, rather than following him.

So it is appropriate that our Parsha is named after Korach, for his desire for spirituality is something we should all learn from.

Nevertheless, we see that most of the Parsha speaks of Korach's actual mistakes, rather than his good intentions, to the extent that we are warned "not to be like Korach and his company" (17:5). Where then, is the positive message in Korach's sin and punishment?

In truth, however, even Korach's downfall tells an uplifting message to those who ponder its significance deeply. For by placing us in this world with free choice to act wisely or foolishly, God has ultimately granted us the greatest possible gift to strive for holiness (to be a "High Priest") by utilizing our own talents and skills for the good on our own, with our own free choice.

Thus, from Korach's well-meaning failure, we can learn: a.) To emulate his good intentions; and b.) The probability of real failure (which Korach suffered) means that freedom of choice is totally in our hands, and that consequently real success is an option available for us all!

Source: Spring Sabbath, Parashat Korach 5750

וְלָכֵם בְּנֵי לֵוִי, וּבְרַשִׁי, קָרַח שִׁפְקָח הִיָּה מִה רָאָה לְשַׁטּוֹת זֶה, עֵינָיו הִטְעוּ, רָאָה שְׁלֵשֶׁלַת גְּדוּלָה יוֹצֵאת הַיָּמִן, וּשְׁמַעְתִּי מִגְּדוּל אֶחָד עַל הַלְשׁוֹן עֵינָיו הִטְעוּ בַלְשׁוֹן יָחִיד, וְלֹא אָמַר עֵינָיו הִטְעוּהוּ בַלְשׁוֹן רַבִּים. דִּהְנֵה בְּאֵמַת צָרִיךְ אָדָם לְעִבּוֹד ה' בְּשֵׁתֵי עֵינָיו, הַיָּיִן שֶׁעֵינָיו אֶחָת יִרְאֶה וַיִּכִּיר שְׁפִלוֹת עֲצָמוֹ, וּבְעֵינַי חֲשִׁינָה יִרְאֶה וַיִּשְׁיֵג גְּדוּלוֹת הַבּוֹרָא. וְכִשְׂאֵדָם רָוָא בְּשֵׁתֵי הָעֵינָיִם כִּנְ"ל הוּא יָכוֹל לִהְיוֹת צָדִיק, דִּהְנֵה קָרַח אֶעֱפִי שֶׁהִיָּה אָדָם גְּדוֹל וּמְטוֹעֵנִי הָאֲרוֹן הִיָּה כְּמוֹבָא בְּמַדְרֵשׁ, הִיָּה לוֹ חֶסֶד זֶה שֶׁעֵינַי אֶחָת הִטְעוּ, כְּלוֹמַר שֶׁהִיָּה מְשִׁיב הַשְּׁגוֹת גְּדוּלוֹת בְּגְדֻלוֹת ה', אֲבָל לֹא הִיָּה מְרַגֵּשׁ בְּשִׁפְלוֹת עֲצָמוֹ, כְּמוֹ שְׂאֵנו מוֹצֵאִים בְּמֹשֶׁה שֶׁאֲמַר וְנַחֲנוּ מִה, וַאִילוֹ קָרַח טוֹעֵן שֶׁכֵּל הָעֵדָה כּוֹלֵם קְדוּשִׁים, הַיָּיִן שֶׁרֹוָא עֲצָמוֹ בְּמַדְרִיגַת קְדוּשָׁה זֶה עֵינָיו הִטְעוּ, הָעֵינַי שֶׁצָּרִיכָה לְהִכִּיר בְּחֶסְרוֹן הִיא שֶׁהִטְעוּ, מִפְּנֵי שֶׁרֹוָא שְׁלֵשֶׁלַת גְּדוּלָה וְכו'.

② ע'קו"ט ה'הו"ט

"נגיד שמא אבד שמייה"

א "נגיד" פירושו הוא: למשכן. בפסוק (שמות י"ב כ"א): "משכו וקחו לכם צאן" מתרגם אונקלוס את המלה "משכו" - נגידו".

③ יתם יפה ללשון אבד ע'הו"ט

אֲוֹמַתְּ הַמִּשְׁנָה: אֲנִי וְהַצִּדָּה לְחַמְשֵׁיךְ אֲנִי יִשְׁנֵנוּ וְנִקְצֵהוּ הָעוֹלָם וְעַד קֶדְשׁוֹ אֲנִי שְׂנוֹכְנֵנוּ, לְהַחֲזִיק אֲנִי כִּי טוֹמֵן בְּעוֹלָם, וְלִפְנֵי מַלְאָכָה כִּל פְּעוּלֹתֶיךָ סוֹפֵר וְדָא אֲנִי עֵינָיו לֹא יָדָא שְׂלֵא יִשְׁיֵג זֵדָה מִשְׁרַתָּה אֲלֵיךְ וְצָא וְזָכְרוּ רַחֲמֵיךְ

הַמִּשְׁנָה מְדַיִקֶת בַּלְשׁוֹנָה: בְּתַחִילָה נִכְתַּב "נְגִיד שְׂמָא" - הוּא מְנַכֵּס לְעֲצָמוֹ שְׂמָא, שֶׁם בְּעֵלְמָא, שְׂאִינוּ מֵתָאִים לוֹ. בְּהַמְשָׁךְ נִכְתַּב "אֲבָד שְׂמִיָּה" - שְׂמוֹ שְׁלוֹ. הַיָּיִן הַיְהוּדִי, הַמֵּתָאִים וְהָרָאוּ לוֹ. שָׁכֵן, גַּם אֶת הַשֵּׁם וְהַכְּבוֹד שֶׁהָיוּ לוֹ לִפְנֵים. כִּשְׂאֵר חַיִּין רַחוּיִים לוֹ, סוֹכֵם שִׁיאֲבָדוּ. הַיָּטֵב הַגְּדוּלָּה הַיְהוּדִיָּה (מִיְהוּדִין יו"ט). כִּי "כֵּל הַמִּשְׁנָה עַל הַגְּדוּלָּה, גְּדוּלָּה בּוֹרַחַת מִמֶּנּוּ".

אֲנִי אֲמַר חֲזִ"ל (סוֹטָה ט"ז ע"א): "כֵּל הַנּוֹתֵן עֵינָיו בְּמַה שְׂאִינוּ שְׁלוֹ, מַה שְׂמַבְקֵשׁ אֲנִי וְנִתְּנָן לוֹ, וְמַה שְׂבִידוֹ נוֹטֵלִין הַיָּמִן, וְכֵן מְצִינוּ בְּנַחַשׁ הַקְּדֻמוֹנִי... וְכֵן מְצִינוּ בִּיָּין וְקֹרַח, וּבְלַעַם, וְדוֹאֵג, וְאַחִיתוֹפֵל, וְגִיחֹזִי, וְאַבְשִׁלּוֹם, וְאַדְוִנִיָּהוּ, וְעוֹזִיָּהוּ, וְהַמֶּן, שְׂנוֹנוֹ עֵינֵיהֶם בְּמַה שְׂאִינוּ וְאֵינוּ לָהֶם, מַה שְׂמַבְקֵשׁוּ לֹא יִתֵּן לָהֶם. וְמַה שְׂבִידֵם וְנִתְּנָן מִמֶּנּוּ".

אֲנִי שְׂמַבְקֵשׁ לְחַרוֹג מִן הַמַּסְגֵּרוֹת הַמְּגִיעוֹת לוֹ, מְשׁוּל לְגַמְלָה, שְׂאִינוּ מִסְתַּפְקִין וְעוֹזִין שֶׁבְּרָאוּ הַבּוֹרָא, בְּלֵי קְרִינִים, וְהוּא תוֹבֵעַ לְעֲצָמוֹ קְרִינִים כְּדוֹגְמַת הַשּׁוֹר הַיְהוּדִי, בְּסוֹפּוֹ שֶׁל דָּבָר יֵצֵא קָרַח מִכָּאן וּמִכָּאן. כִּי גַם אִם אֲחֻזִּי יֵאָרֵד, כְּדָבָר הַיְהוּדִי (שְׁמִינִי ק"ז ע"א): "הַיָּיִן דְּאֲמַרִּי אֵינְשִׁי: גְּמֵלָא אֲוֵלָא לְמַבְעֵי קְרִינֵי, אֲוֵדִי דְהוּוּ לֵית גִּיּוֹן מִיְהוּדָה" (גַּמְלָה לֵךְ וּבַקֵּשׁ שִׁוְטִיפוֹ לוֹ קְרִינִים, אֶת אֲחֻזִּי חֲתוּבָה מִמֶּנּוּ). כְּלוֹמַר, הַרְרֻצָּה יִחוּדָה וְנִתְּנָה שְׂרָאוּי לוֹ, סוֹפּוֹ שְׂגָם אֶת מַה שִׁישׁ בִּידוֹ - הוּא מִפְסִיד.

①

1 ורוב מנשה אלשאקר מדגיש. רי רלל זה שול דלל "נגיד שמא אבו שמיה" ונקף
 וכל חנומי החיים, בין אם מתייחד אדם רמלאכתו, בין אם ברבנותו וזין אם
 גשורונו. בכל תחום שהוא, אשר בו עושה הוא מאמצים להחפיהם מעבר
 למינות הראויות לו, יאבד שמו.

(4)
 פ

6 שלמה המלך ברוב חכמתו כתב (משלי ל' ל"ב): "אם נבלת, בהתנשא". אם הגעת
 לידי ריון. הסיבה לכך טמונה "בזונשא", בדרך-השררה-הזוהרה אשר במ
 וזוהג את עצמך.

"ואגדלה שמך והיה ברכה"

אנוסם. לא רק תאוות כבוד שאינו מגיע גורמת לאיבוד שמו של האדם, אלא
 זו או הוא ראוי לשמו על פי מעשיו, עלול שמו להיארד עקב הימשכותו
 לילנותקים.

וין מחוק הלל את אזהרת שמעיה רבו (משנה י'), בדבר הצורך לברוח מן
 וזו וזוה. "שמקברת את בעליה" פרסום יתר מביא, לכך, שאזים נבחן מעתה

בזוכית מגדלת, הן בידי אדם והן בידי שמיים, וברור שטובה לא תצמוח מזה.
 הפרסום אף יקים עליו שונאים וצרי עין, שיביאו לנפילתו.

16 באבות דרבי נתן (י"ב י"ג) מובא: "נגד שמא אבד שמיה, כיצד? מלמד שלא
 יוציא לו לאדם שם במדינה, שכיון שיוציא לו שם במדינה, סוף שנתנין בו
 עיניהם, והורגין אותו ונטלין ממנו את ממונו". בדברים אלה מקשרת הברייתא
 את דברי הלל, אף להמשך דברי שמעיה רבו "ואל תתודע לרשות", שכן, הפרסום
 יעורר את תשומת לב הרשויות אליו ולמעשיו.

21 מכל הסיבות הללו המליצו חז"ל (סנהדרין י"ד ע"א, צ"ב ע"א): "לעולם הוי קבל
 וקיים" — תמיד תשהה בצל, וכך תתקיים אתה, יישמר מעמדך, ויעמוד לך שמך.

אם כך, ניתן אולי להסיק, כי אדם העומד בראש הציבור, וקונה לו בכך
 פרסום, עלול לאבד את שמו הטוב. אולם במה אשמתו? שימוש ברבנות הינו עול
 כבוד דיו, ואוי לה לרבנות, שמקברת את בעליה, למה להוסיף לו ולהענישו בכך,
 ששמו המתפרסם והולך עתיד להיאבד? על שום מה יהיה לו הפרסום לרועץ?!

אלא שהכלל "נגיד שמא אבו שמיה" אמור לגבי אדם, שדואג לפרסום שמו,
 וכל מטרתו היא להשתרר על הציבור. לעומת זאת, אדם המקובל על הציבור,
 ועוסק בצרכי ציבור באמונה, מתוך ענוה ורוח נמוכה, מתוך אהבת הבריות
 ונכונות אמיתית לעזור, הרי הוא בבחינת "ולענייה יחן חן" (משלי ו' ל"ד).

31 לפיכך הוסיף הקב"ה לאברהם את הבטחת "והיה ברכה" (בראשית י"ב ב') לאחר
 שהבטיחו "ואגדלה שמך" — לומר לו, כי על אף ששמו יצא בארץ, שמעו ילך
 לזרחקים — רחל זאת עדיין וחקיית רי "נדוד ברכה". הברכה המשיך לשרות
 עליו ושמו לא יאבד.

"כל הבורח מן הגדולה — גדולה מחזרת אחריו" (עירובין י"ג ע"ב)

36 אדם בר מעלה, שאינו מחפש כבוד ויקר, יזכה בהם, גם אם יברח מפניהם,
 ויתנהג בשפלות ובצניעות.

41 אותו פסוק במשלי (ל' לב), "אם נבלת בהתנשא", שנדרש לעיל לגנאי, דרשוהו
 חז"ל אף לשבח (אבות דרבי י"א ב'): "אם מנבל עצמו אדם על דרי תורה, ואוכל
 תמרים ולבש בגדים צואים, ויושב ומשמר על פתח של חכמים, כל עובר ושב
 אומר: 'שמא שוטה הוא זה?' לסוף אתה מוצא כל התורה כולה עמו".

מסכמיה חז"ל אח זחוי הדרשות באומרים (שם): "כל המגביה עצמו על דברי
 תורה סוף שמשפילין אותו, וכל המשפיל עצמו על דברי תורה סוף שמגביהין
 אותו".

(2)

(6) טעם אצל קרוב

מפ (8)

ה. בקר ויודע ה' את אשר לו ואת הקדוש
 וחקירי-גלי' ואת-אזנו עשו קחו לכם מחתות
 קרח וכל עדתו. לכאורה קשה מדוע הוצרך לומר
 להם שיביאו מחתות הלא היה יכול להוכיח
 להם שקרח הוא רשע ובעל מחלוקת ע"י ירידת
 המן דהרי איתא ביומא ע"ה א' צדיקים יורו על
פתח בתיהם בניגונים יצאו ולקטנו רשעים שטו
ולקטנו [דהיינו מתוך למחנה כדפרש"י שם],
 ובנדאי למשה ירד המן על פתח ביתו וקרח
 ועדתו הוצרכו לצאת מחוץ למחנה לשוט
 וללקט (ועמ"ש מהר"ם שיף בדירושים
 נחמדים שנדפס בסוף מס' חולין). ובשבט מוסר
 פל"ג כתב דביום של מחלוקת קרח לא ירד כלל
 המן לישראל מגודל עונש המחלוקת [וכפ"ה]
 שהיה לו מקור בחז"ל לזה], ולפ"ז א"ש שהרי
 עד אותו היום של המחלוקת היה קרח צדיק
 ואילו ביום של המחלוקת לא ירד כלל המן. ועוד
 י"ל דלבעלי מחלוקת וצ"ל לא יועילו אפילו
 הנכחות כאלו יהיו להם אלף תירוצים להסביר
 למה ירד המן בריחוק מביהם ואדרבא יוסיפו
 לטעון שבגלל שאין פועלים וחולקים מספיק נגד
 משה ואהרן לכן נענשו בזה, ולכן הוצרך להוכיח
 להם דוקא ע"י הקטרת קטורת. ואולי י"ל עוד,
 דאע"ג שאמרו שם בגמרא וזע גד כשם שהנביא
 היה מגיד להם לישראל מה שבחורין וסדיקין כן
 ה"ט מגיד להם אם כן תשעה לראשון או כן
 שבעה לאחרון וכן מי מהם סרח וכן אם עבדו
 נגנב או שהוא מכרו לו ע"י שראו היכן ירד
 עומרו ע"ש, אבל מ"ש שם צדיקים ירד על פתח
 ביהם בניגונים יצאו ולקטנו וכו' אולי זהו דוקא
 בצדיקים ורשעים לגבי שמירת כל הדינים
 והמצוות התלוים בהן וצ"ע.

1 כן גם דרש הלל עצמו אורו וזעמון נמשל' (כ"ה ז') כי טוב אמר לך עלה הנד
 מהשפילך" - "הלל אומר (שמות רבה מ"ה): השפילתי זו הגבהתי, והגבהתי היא
 השפילתי. מוטב לאדם שיאמרו לו עלה למעלה, ולא יאמרו לו רד למטן".
 ממשיכים חז"ל ואומרים, כי זהו שאמר דוד (תהלים קי"ג ה') "המגביהי לשבת" -
 כשאני מגביה את עצמי, הם משפילים ישיבתי, הוי "המגביהי - לשבת",
 וכשאני משפיל את עצמי הח וגרידין אחי. וזואמר (שם ה') "המשפילי לראות".
 מי גרם לי לראות כל הארצות שכתוב (דברי הימים א' י"ד י"ג) "ויצא שם דויד בכל
 הארצות"? - על שהשפילתי את עצמי".

בעצת חכמינו לכל אדם למעט עצמו - לא לנסות לתפוס אפילו את מקומו
 הראוי. ועל אחת כמה וכמה לא להגביה עצמו מעבר לראוי לו. יש גם חכמים
 חיים מעשית והגייונית: אדם שמשתדל לעלות כמה שיותר גבוה, יש לו יותר
 סיכויים לאחר מכן לרדת ממקומו מאשר שימשיך ויעלה. לעומת זאת, זה שאינו
 נדחק לראש התור, רבים סיכוייו להתקדם בעתיד.

וגל כן ממליץ רבי עקיבא בשם רבי שמעון בן עזאי (ויקרא רבה פרשה א' ה'): "רחק
 למקומך (הראוי לך) ב' ושלשה מושבות ושב עד שיאמרו לך 'עלה', ואל תעלה
 שיאמרו לך 'רד'. מוטב שיאמרו לך 'עלה' ולא יאמרו לך 'רד'".

"נגיד שמא" - לאחר ש"אבד שמיה"

הגדיל לעשות ה"מדרש שמואל", אשר מסביר את משנתנו לאור הדברים
 שהובאו בעת, בעניין שכרו של המשפיל עצמו ואינו ודוף כבוד: לדבריו, לכך אף
 התכוון הלל במשנה באומרו "נגיד שמא אבד שמיה".

21 פירוש הדברים הוא: אימתי יזכה האדם לכך ש"נגיד שמא", שיהיה לו שם
 בארץ? רק לאחר ש"אבד שמיה". שהוא עצמו ימעט את שמו, יהיה נחבא אל
 הכלים, עד כדי כך ששמו הקודם יאבד. או אז ראוי הוא לכך שימשך שמו לכבוד
 ולתפארת, שכן "כל הרורח מן הגדולה, גדולה מחזרת אחריו".

ממשיך רבי שמואל די אוזיידא ואומר, כי משום כך הכטיח הקב"ה לאברהם
 26 אבינו בצווחו עליו ללכת לארץ ישראל (בראשית י"ב ב'): "ואברכך ואגדלה שמך
 והיה ברכה". בטבע העולם, אדם היוצא לדרך שמו מתמעט. את שמו הקודם הוא
 מותיר במקומו הראשון, ומן רב יעבור עד שיהיה מוכר במקום החדש, ועד
 שירכוש לו שם בין הבריות.

אולם דוקא זו הסיבה שאברהם יזכה ששמו יגדל, שכן בשומעו לצו הקב"ה
 31 לארו את י"תו, ראוי הוא לכך ש"נגיד שמא" ואין, וזה אברהם לכך ששמו
 יינשא בהערצה בפי כל, וכפי שמצינו שפנו אליו בני חת באומרים (שם י"ד):
 "נשיא אנלקים אתה בתוכנו".

*

מנגד, אומר רבי שמחה בונם מפשיסחא, קורח איש אשכולות היה. וראוי
 להיות מנהיג. מפני מה הפסיד? מפני שלקח לעצמו. כמו שנאמר (במדבר י"ז ק"ח):
 32 ויקח קרח. הוא לא המתין עד שתגיע שעתו, ויבחרו בו למנהיג ולנשיא, אלא
 דחק השעה ורצה להמליך את עצמו, וכבר אמרו חז"ל (עירובין י"ג ע"ב): "כל הדרוך
 את השעה, שעה דוחקתו".

לפיכך (שם שם ל"ב): "ונופנו הארץ את פיה, ותבלע אותם" מידה כנגד נפיהו
 הם לא חיכו בסבלנות לשעתם, אף האדמה לא המתינה לבוא שעתו, לונקן זו
 1 ישנוב אגליה, אלא (שם שם ל"ג): "וירדו הם וכל אשר להם חיים שאלה" (אנשי חיים
 על התורה פרשת קרח).

(7) אלה ילפי

1 וישלח משה לקרוא וגו' בני אליאב ויאמרו
 לא נעלה. האי בני אליאב האמור
 כאן הוא לכאורה מיותר. וגם מהו הלשון לא
 נעלה היה לו לומר לא נלך. אכן יש לומר,
 דהנה משה רבינו ע"ה רבן של כל הנביאים
 6 היה דורש טוב לעמו וחפץ בטובתם ולזאת
 היה מחזר על כל הצדדים בכל האפשרי
 לבקש איזה עילה ועצה טובה כדי להחזיר
 לדתן ואבירם למוטב ולתקן את נשמותיהם.
 וראה והבין שהם רשעים גמורים גדולים
 ועצומים ואין שום עצה ותכונה להחזירם
 למוטב לזה התחכם רבן של כל הנביאים
 לבוא למקור מחצב נשמותיהם אולי משם
 יוכל להעלותם ולתקנם. וזהו ענין הפסוק
 וישלח משה לקרוא לדתן ואבירם בני אליאב,
 6 היינו שיקראו אותם בשם בני אליאב אביהם
 כי אביהם היה צדיק. וגם אליאב הוא אלי
 אב. ואולי ממקור מחצב נשמותיהם יוכל
 להחזירם ולתקנם ולהעלותם והם היו רשעים
 פתכלית הרשעות. וכשהבינו זאת אמרו לא
 נעלה, אין רצוננו להיות לנו עלייה. והבן.
 21 וה' יתברך יזכנו שנהיה מאמינים בו
 ובהצדיקים ולא נהרהר אחריהם. וכן יהי
 רצון אמן:

(3)

אי אפשר להקים בנין על חורבותיו של הזולת

וירא כבוד ה' (י"ז)

1 המידות הטובות של תלמידי החכמים, ההליכה בדרכי נועם, והארת-הפנים לכל יהודי באשר הוא, כל אלה גורמים לכבוד ה' יותר מכל דבר אחר.

8
י.ר.ר
17.6.16

צריכים אנתנו לידע, שהנהגת הידרכי נועם הן האל"ף-בי"ת של יהודי, ואי אפשר לצעות צעד אחד מבלעדי ההנהגה הזו, ולבד ממקרים נדירים ביותר, כאשר עזי-פנים מחציפים פניהם נגד הקב"ה ותורתו, שאז יש לילך בדרך של יעם עקש תתפלל, לבד ממקרים אלה - צריך לקבוע בלבנו שיהיה מה שיהיה, אנתנו מתנהגים תמיד בדרכי נועם.

פעם הגיע רבי אלחנן וסרמן הי"ד לעיר אחת כדי לייסד שם ישיבה. בעיר ההיא כיהן רב שהיה אף הוא ת"ח גדול. והנה, כשהגיע ר' אלחנן לעיר, נטשו התושבים את הרב המכהן, ובאו אליו.

11 בוצאה ר' אלחנן כך, ונזב ונוד באותו יום את העיר, משום שלא רצה לפגום בכבודו של הרב. לקח הגאון ההוא את כל תלמידי הישיבה, ונטע משם לעיר אחרת.

אדם שהנהגות התורה אינן נר לרגליו, יאמר ימה איכפת לי ממה שקורה בעיר; הרי חייבים ללמוד וללמד תורה ולחזק את העיר! אבל ככל שהאדם יותר גדול, הוא יודע שאי אפשר להקים בנין על חשבון חורבותיו של הזולת, ואם כבודו של הרב ייפגע בכהוא-זה, חייבים לקחת את המטלטלין ולנסוע למקום אחר.

כי תורה בונים רק בדרכי נועם.

עם ישראל היו בסכנת כליה

במדרש רבה שמות, על הפסוק (פרק י"ד פסוק ט"ז): "ואתה הרם את מטד", נאמר: יאמר משה לפני הקב"ה, אתה אומר לי שאקרע את הים ואעשהו יבשה, והכתיב אשר שמתי חול גבול לים? אמר לו הקב"ה, אני הוא שהתניתי עימו כך מתחלה, שאני קורעו.

מיד שמע משה לקב"ה והלך לקרוע הים. וכיון שהלך לקרוע, לא קיבל עליו להקרע; אמר לו הים, מפניך איני נקרע, שאני נבראתי בשלישי, ואתה נבראת בששי. כיון ששמע

משה כך, הלך ואמר לקב"ה אין הים רוצה להקרע. מה עשה הקב"ה? נתן ימינו על ימינו, וכו'.

28 הבה נתבונן. מצב בני ישראל באותה שעה היה בסכנת כליה, והקב"ה אומר למשה לקרוע את הים, והנה במקום לקפוץ לים ולבצע את ציוויי של הי"ת, בא משה ושואל שאלות?! אתמהה!

31 אלא ידע משה רבינו שדרכיה של התורה דרכי נועם הן, וביקש לדעת כיצד מתיישבת מצוה זו של השי"ת, לקרוע את הים, עם הדרכי נועם? הרי כתוב אשר שמתי חול גבול לים, וכו'. ועד שהשיב לו השי"ת שיאני התניתי עימו כך, לא רצה משה להתחיל במצוה.

משימה קשה היא, ללכת תמיד בדרכי נועם. לפעמים נתקלים באנשים קשים, בעלי מידות קשות, וצריכים לאזור כוח וגבורה על מנת לדבר עמהם בסבלנות, ולא להתרגז. אבל זה כדאי.

המידות הטובות תסייענה לנו אף במלחמה

נגד האוייבים

41 המצב השורר כיום בארץ ישראל מעורר חששות כבדים בקרב אחינו היהודים המתגוררים במקומות המועדים לפורענות, וחובה עלינו לחשתתף בצערם ולסייע להם. בנוסף לכך, ברור שהסכנה אורבת לפיתחו של כל העם היושב בציון, ואין אתנו יודע עד מה.

אם ברצוננו להתגבר מול האוייבים, אין לנו אלא להתחזק במידות טובות, וכפי שמובא בגמרא (כתובות, דף ק"ו עמוד א').

46 הגמרא מספרת שם, שכאשר קמו התלמידים של רב הונא, לאחר הדרשה, והיו מנערים את גלימתם, כיסה האבק ההוא את השמש, עד כדי כך שבארץ ישראל היו אומרים שבבבל הסתיימה זה עתה דרשתו של רב הונא.

4

1 חרמח"ל בספרו כוונת שגאגוונ מעין אלו נטמנו סודות התורה. והמהרש"א מסביר שיבגדי הוא רמז למידותיהם הטובות של הצדיקים, כמו שנאמר (קהלת) פרק ט' פסוק ח' 'יררל עה יהיו הדניך לבגדים וכו', וכאשר ניערו התלמידים את גלימותיהם, הם כיסו את השמש שהיא הסמל לכוחם של עובדי כוכבים, כמו שאמרו חז"ל שאם החמה לוקח הרי זה סימן רע לעובדי כוכבים, המונים את ימי השנה לפי החמה.

9

6 ובדרך זו מסביר המהרש"א גם את המשנה (אבות, פרק א' משנה ד') "והוי מתאבק בעפר רגליהם", וז"ל: "דהיינו לילך גם אחר אבק מידותיהם הטובות, וכמו שכתוב גם במידות הרעות אבק גזל ואבק לשון הרע, כך במידות של הצדיק יש אבק גלימיהו". הכל מעוניינים בחיזוק ובנקיטת צדלים שוויון וזוהי לסיוע לכלל כולו. אדם שמוח לו בקודקדו יודע ומבין שההגנה שלנו לא תתבטא בכריית שוחות מגן או בביצוריות

6

|| חזקים. הדרך הטובה ביותר להתגונן מפני האוייבים היא בחיזוק במידות טובות. רק כך נוכל להתגבר על כוחם של האוייבים המקיפים אותנו מכל עבר.

1 ולא יהיה כקרח וכעדתו. — שמעתי בשם אדמו"ר הרה"צ ר' צדוק הכהן מלובלין ז"ל, שדייק בלשון ולא יהיה כקרח וכעדתו. ובוודאי כל מה שנאמר בתורה הוא נצחיות, והלא ראינו כמה וכמה מחלקות שהיו רח"ל מאותו זמן ואילך. וביאר הענין כי וודאי מחלקות כזאת שהיתה ע"י קרח ועדתו לא יהיה עוד לעולמים. שבאותה מחלקות היה צד אחד הוא הצד של משה כולו אמת וצדק, והצד השני של קרח ועדתו היה כולו שקר וזכור, ומחלקות כזו לא תהיה עוד בעולם, כי בכל המחלקות שאנו רואים אין אף צד אחד כולו זכאי, רק אפשר שצד אחד צודק יותר מהצד השני במעט או בהרבה, אבל שיהיה לגמרי גקי מנגיעה לא נמצא בשום צד בכל מחלקות. אבל משה רבינו שהיה העניו מכל האדם, ולא היתה לו שום נגיעה עצמית, ורק לקיים רצון ה' ואעפ"כ קרח ועדתו חלקו עליו, ע"ז נאמר ולא יהיה כקרח וכעדתו.

10
ס' ק"ט
ה' כ"ט

„ברוגו רחם תזכור“

פרשת קורח

11
ש"ק
ח"ט

„וילוננו כל עדת בני ישראל ממהרת על משה ועל אהרן לאמור, אתם המיתם את עם ה'“ (במדבר, י"ז).

1 קשה לנו מאוד להכין את טיב התלונה הזאת, והרי כל ישראל ראו בעיניהם את הניסים הגלויים כמו פתיחת פי האדמה ובליעת קורח ומשפחתו, ושריפת המשים ומאתים האיש מקריבו הקטורת, כהוכחה ברורה לבהירת משה ואהרן, ובכל זאת שוב התלוננו על האחרונים כדברים בוטים: „אתם המיתם את עם ה', האם לא השפיעו הניסים הללו עליהם כלום? 6

וראה זה מציאת מציאתי כאבן עזרא, ז"ל: „אתם המיתם“ — הטעם מה ראה היתה זאת ששכח לוי הוא הנבחר, ונבחר אהרן לכהן גדול? ויתכן שכתפילתכם או בהכמה שידעתם שרפתם המקריבים“ זאת אומרת שהשדו במשה ואהרן שכתפילתם או הבמתם גרמו למיתת המקריבים. אבל גם לפי הביאור הזה קשה 11 איזה ממש יכול להיות בטענתם על התפילה. והאם יכלו לחשוב שבשביל תפילה איזו שהיא, יהייבו בשמים את הצדיק ויצדיקו את הרשע, ועוד האות השני של המטה מה תכליתו, והיאך נכתתמה על ידיו טענת המתלוננים?

16 והנה כשהייתי בארץ ישראל שמעתי סיפור נפלא מפי ידידי הגאון רש"י הילמאן שליט"א שהיה ראב"ד בלונדון. בעיר בערעוין פלך מינסק היה הרב דמתא, בנו של הגאון הידוע ר' ישראל סאלאנטער ז"ל. ופעם אחת כשר' ישראל ז"ל ביקר את

5

בנו, אירע איזוה דבו מצונה שם, והוא התרעם מאוד על מנהיגי העדה בשביל זה. ראהרונגים דאגו מאוד לקפידתו של הגאון החסיד ורצו לפייסו, אבל לא היה להם האומץ הדרוש לרצותו בשעת כעסו.

בזמן ההוא שוה בעיר בערעצין הגאון ר' אליה קרעמינגער ז"ל, שמונימים יצאו: כחכם ופיקח, וכשנודעה לו דאגת המנהיגים הרגיע אותם והבטח להם שהוא מוכן להיכנס בעובי הקורה למענם. הוא קיים את הבטחתו, נכנס לביתו של ר' ישראל ז"ל. אחרי שיחה נכבית קצרה, ניקש ממנו לתרין לו פליאה עצומה במסכת שבט ל"ג. מסופר שם על ר' שמעון בן יוחאי וכו' ר' אלעזר, שכשר יצאו מן המערה אחרי היותם חבויים שם משך שתיים עשרה שנה, ולומדים תורה, נפקו חזי אינשי דקא כרבי זורעי, ארי מניחין חי עולם ועוסקין בחיי שעה. כל מקום שנתנין עיניהם מיד נשרף יצתה בת קול ואמרה להם, להתריב את עולמי צאתם? חזרו למערתכם. הדור אוול איתיבו תריסר ידחי שתא, אמרו משפט רשעים בגיהנום י"ב הודש. יצתה בת קול ואמיה צאו ממערתכם! . . . נפקו, כל היכא דהווי מחי ר' אלעזר, הווי מסי ר' שמעון. והנה הפליאה היא, ממה נפשך, אם הצד היה עם ר' שמעון ובנו — וכנראה שכך היה הדבר, הואיל שראיית עיניהם גרמה לשריפה — מדוע נצטוו משמים לחזור לכערתם? ואם לא צודקים היו וגם נענשו על כך, למה נשרף כל מקום שנתנו בו עיניהם, והיאך יכלו לסייע בידם ממרום כשריפו רכוש נקיים?

ר' ישראל ז"ל היך והשיב לו בלשון של שאלה, אדרבה. מה דעתך בענין זה? ור' אליה ז"ל ענה: לפי דעתי הכול תלוי במיב העינים וכאיכה המחשבה, אם המכט והמחשבה מביעים חומר הדין, אז קיינת המענה של „מניחין חי עולם ועוסקין בחיי שעה“, ואילו כמיה מביעים רחמים, אז יש ההכרח להתחשב בתנאי החיים של זולת, ולהבין היטב שלא כל אדם מסוגל ויכול לשבת במל, ועסוק רק בתורה ועבודת הבורא. ובנין כך

ר' שמעון ובנו שיתקים היו מוזוויה העולם כצאתם מן המערה, שרפו הכול במכט עיניהם הקשה שחיה כלו חזר בחומר הדין כי לא יזכו בני האים לפניהם בדין, אבל מוכן הבת קול, חנידו למערתכם! . . . זה שמן הדאי להסתכל בכריות בעיני החמיק, שאלמלא כך העינים עתיד לה' חרב, ואין הבורא רוצה בחורבן נריאתו, ואם מי שהוא דעתו אחרת, מוסב לו ולעולם שישב למערתו ולא יזיק לבני מינו. כי „עולם חסד יבנה“. ועכשו רבי זמורי — המשיך ר' אליה ז"ל — ודאי כבר הבין מעצמו למה אני נתכוון. יש לו מינא בלב על מנהיגי עדה זו כפי ששמעתי, אבל זכור נא גם הוא את דברי הבת קול ו, די לדכיכא ברמיזתו.

ר' ישראל ז"ל הודת לו ונתפיים מיד. ואני רוצה כאן להוסיף נוסף משלי. בלי ספק נתכונו ר' שמעון ובנו לשם שמים, ולפיכך אמרו בצער: „מנידין חי עולם ועוסקין בחיי שעה“. הם התרצמו על זה שהתורה מונחה בקרן זיית זורש אין זה. ובכל זאת נענשו חמורות עד שהתאונו משפט רשעים בגיהנום רק י"ב הודש והם נידונו אפוא כעוברי עבירה, הטעם הוא, שזה כלל גדול אצלנו, והלכת בדרכיו — מה הוא רחום, אף אתה רחום, מה הוא דנון, אף אתה זנון. שומה על כל אחד להזעמץ ולהידמות לבוראו, המתנהג גם הוא. עם בריותיו במידת הרחמים. וחכמי המיסר מכאיים בנין זה לכל היקף, הואיל שחשי"ת מוריה את אוורו בשווה על כל בני האדם. ינתן לחם לכל חי בין שהוא צדיק ובין שאווא ישע, ושאלמלא חסדו הגדול להרבות מדילה לחומאים ופליחה לפושעים, לא היו אלה מרקיימים אפילו שעה ארת, צרוך גם האדם השלם להשתדל וללכת בדרכי בוראו, ולחם על כל הברואים ואפילו כשהם רשעים. ומכיוון שר' שמעון ובנו נקדת השקפה אחרת היתה להם, נזר עליהם ממרום עתש קשר של ישיבה מאונס, כשך י"ב חודש במערה כמשפט הרשעים בגיהנום, כי אין משוא פנים לפני הש"ת ואדרבה עם הצדיקים ועא מדקדק כחוט דשערה. אגדת ר' שמעון ובנו מראית לנו קרד

6

אנכי את גדלותם הרזנית של חכמינו ז"ל, כיצד תיארו לעצמם אה הטיפוס של מנהל בזמן עליון, וכיצד תאפיד על תכונותיו וידו אל הכריות.

וגדולה מזו אנו מוצאים אצל המנהיגים הבי גדולים בישראל בכל זמן קיומו — משה ואהרן. לפי דעת הרמב"ן ענש משה רבו למות במדבר ולא להיכנס לארץ ישראל, משום שנמה לצד הרגנות באמרו, "שמעו נא המורים!". . . דקדק עליו השי"ת שיהיה אדם כמוהי כועס לפני עדת בני ישראל" (כפירוש על התורה). והדבר צריך עיון, כי דוע סבל משה הרבה מתלונות עמו, ובכל זאת נכון היה תמיד למסור את נפשו עליהם, ואם גם בא דומן שמסלנתי פקעה במקצת וגעו בהם, לא למען כבודו וכביד אביו עשו זה, אלא למען כבוד ה' שנתחלל על ידם ככתוב, "מצרים הייתם עם ה'", ובאמת גם גערתו היתה מאחכה מסתרה, ורק, "נמה לצד הרגנות", כלומר רק נטיה קלה ותו לא ואף על פי כן "קדק עמו השי"ת והענישו חמורות. מכאן סיוע לביאורנו שהכל תלוי בטיב של מבט העינים המנהיג האמיתי אחריותו גדולה מאוד. ועליו להביט תדיר בעיני החמים על בני עדו, ואם אינני עושה כך הוא נקרא חומא, ודיני יוצא לחיבת מכל האמר לעיל, אפשר ליישב את הקשיא שבראש באמרנו. מוכן התלונה של, "אתם המיתם את עם ה'" — כזה שהתפללת אל ה', הוא שאתם נגשתם אל כל זענין במידת דין, תפילתכם אמנם הועילה שהלא הדין היה על צדכם, אלא שכנהיגים מעולים שכמותכם צריכים הייתם לשפוט על כל זה נבדלת. הרוחמים ולפניהם כשורת הדין, והואיל שלא עשיתם ככתב כאלו המיתם אותם, וכרגום אונקלוס: "אתון גרמתון דמית עמא דה'". ולפיכך כזי להוציא מלב המתלוננים את מעותם, בא את הממט, ויהי מכהרת ויבוא משה אל אהל העדות, והנה פרץ משה אהרן לבית לוי ויוצא פרה, ויצוץ ציץ וגמול שקדים" (במדבר, י"ז). האות זיה כזה שהמטה פרה מעצמי ולא על ידי הפילה, זד הוכיח את אמתות בחירתם של משה ואהרן משמים

ושותקה תלונתם של ישראל. (אהרי כתבי את הדברים האלה, נייע לי מפי אחד מחכירי הרבים, שגם הרב גינזבורג בספרו "ילקוט יהודה", מבאר את הענין על דרך זו, ושמתתי מאוד שיש תנא דמסייע לו).

ולא למותר יהיה להביא גם את דעת החזקוני בענין זה וז"ל: "אתם המיתם וכו' — על ידיכם נטרדו חמשים ומאתים בכורים המקודשים לעבודה מיציאת מצרים, ולא היה לכם לפכול את הכבורות ולהכניס את הלויים במקום". לכאורה דעה זו תמותה היא מאוד. ואפילו אם נניח שמשה ואהרן עשו דבר זה על דעת עצמם בתחילה, אבל הלא מן השמים הסכימו עמם אזר כך, כפי שמוצאים אנו את כל דיני הכתנים והלויים נקבעים בתורה, ומהו מוכן התלונה איפוא? אלא כנראה שהתרעם הנם עליהם, משום שהם היו מתחילים בדבר, ואין למנהיגים הרשת המוסרית לכבר את האחד על השני, כי "כל העדה כולם קדושים". ונגין כך אות המטה להוכיח ישראל שמשה ואהרן יפה עשו והשיכותי מעלי את תלונות בני ישראל" — כי הבחירה באמת מאת השי"ת היתה, ומשה ואהרן רק מילאו את רצונו. סיכום הדברים: לא חסרו מעולם מתלוננים בישראל, ותמיד באו בטענות ותלונות על מנהיגיהם. הם אהבו לחפט במעשי האחרונים, ולמצוא בהם מעם לגם. ואפילו משה ואהרן לא וכו בעיניהם, ומררו את הייהם בתואנות ומענות. אולם יש שגם המנהיגים — ואפילו הטובים שבהם — אשמים באופן הנהגתם, אם הם מחזיקים בכלל של, "יכיב הדין את ההר" — ודנים על ציו המנהיג האחראי צריך שידית מכיון תדיר על הכבורות בעין יפה, ולהתנהג עמדם במידת הרחמים, ולא לגמול להם כרעתם. "ברונז רחם תזכור" הוא כלל נכון יותר, והשי"ת מנהיג העולם הוא רחום וחנן ליצוריו, ומנהיגי כשר ודם צריכים להידמות לכוראם.

7